HT VRIJDAG 20 NOVEMBER 2026

DE ENGEL, DE BENGEL & DE BOEF SCHRIJVER NICK J. SWARTH IS KLAAR MET 1980, TOEN DE STAD NOG MOOI VAN LELIJKHEID WAS

‘Do It Yourself’ is ook de leidraad in eigen leven

Nick J. Swarth is klaar met zijn Tilburgse 1980-trilogie. De chronologie van dat ‘kanteljaar’ is het enige houvast voor de lezer. *De engel, de bengel & de boef*, samen de titel van deel drie, blijven richting oudjaar hun eigen activistische gang gaan.

▲ **Nick J. Swarth heeft het derde deel van zijn 1980-trilogie afgerond.** FOTO RUBEN VERBUNT/PIX4PROFS

Tom Tacken
Tilburg

‘Do It Yourself’ is ook de leidraad in zijn eigen leven, bekent Nick J. Swarth. „Ik ben niet van het plannen.” Hij haalt *Oblomov* aan, een held uit de Russische literatuur die liggend in het gras de wereld aan zich voorbij laat razen.

Die wereld staat voor Swarth gelijk aan het ‘westerse consumentenparadijs’, waartegen hij zich ook in het dagelijks leven als activist en anarchist keert.

Op zijn 67ste verschilt hij amper van de jongen die anno 1980 in Tilburg ronddoolde. ‘No future’, luidde de soundtrack van zijn generatie. Er klonk de angst voor de bom, armoede en een dak- en werkloos bestaan in door.

> **„Het Tilburg van 2026? Niet langer lelijk, grote klasse. En heel erg on-Tilburgs**
> – Nick J. Swarth

Autonome zones

Maar aan dat doemscenario kleefde wat Swarth betreft een groot voordeel: „Als je van de samenleving niets te verwachten hebt, ontstaat ruimte om je eigen ding te doen.”

In Tilburg bestond die ruimte uit wat de textielfabrikanten hun berooide arbeiders her en der hadden nagelaten: fabrieksruïnes en braakland.

Het zijn de ‘autonome zones’ van Emiel de B. alias Biel, die aan alles behalve de herenliefde schijt heeft. En van Dr. Pink alias Dok, die de stad met zijn graffiti onderkliedert. En van Ratel, die zijn schoolcarrière afsloot ‘als onderwijzer van het werkloze soort’ om in de PSP-Werkwinkel zijn idealen na te jagen (zoals Nick J. Swarth dat in werkelijkheid deed).

Van een lange stoet nachtbrakers en hemelbestormers maakten Biel, Dok en Ratel al deel uit in *De Plasserparadox*. Dat eerste deel van de trilogie verscheen in het coronajaar, waarna drie jaar later *Ik, de zelfzuchtige aap* volgde.

Het tweede deel viel tussen wal en schip van literaire recensenten boven de rivieren. Het kon Nick J. Swarth niet bommen. Hij schreef in zijn flatje in Tilburg-West stug door, tot ver na het avondeten: „Schrijvend voel ik me het gelukkigst.”

Makkelijk maakt hij het zijn lezer niet. Voor een plot van A naar B met als klapstuk de moraal van het verhaal past Swarth. „Caleidoscopisch”, noemt hij zijn fragmentarische schrijfstijl.

Lijfelijk, allesbehalve lieflijk prozaproza

Dus flitst het ook in de 113 episodes van het derde deel alle kanten uit in lijfelijk, allesbehalve lieflijk proza.

Faecale oprispingen, hersenspinsels, vleselijke geneugten en zielenroerselen volgen elkaar in *De engel, de bengel & de boef* in rap tempo op.

En dat in X-Burg, provinciestad in verval zoals er in 1980 meer dan Tilburg alleen waren.

Sleutelpassage uit deel drie: ‘Lelijkheid past bij X-Burg. Maar hier moet de lezer de verteller goed verstaan. Lelijkheid is iets anders dan middelmatigheid. Middelmatigheid is een gruwel, de horreur die het mensdom ten deel valt om hem zijn dagelijkse, van goddelijke en duivelse sublimiteit verstoken geringheid te doen inzien.’

Aan een tafeltje in de LocHal

Hoe staat het met het Tilburg van 2026? „Niet langer lelijk”, constateert hij aan een tafeltje in de LocHal, waar Tilburg van zijn industriële verleden een boekenpaleis heeft gemaakt: „Grote klasse. En heel erg on-Tilburgs.”

Verdwenen is hoe dan ook het Tilburg van 1980, de stad die zo mooi van lelijkheid was. Terwijl de zachte jaren zeventig naar de harde jaren tachtig kantelden, golfden punk en new wave mee in kelders en kraakpanden.

Vorige week nog kleurden oranje-groene sjaaltjes op de elfde van de elfde het dwaalgebied van Kruikenstad. „Middelmatigheid heeft de overhand gekregen”, concludeert Swarth. „Er is weinig over van de *undergroundscene*. Incubate, Ruimte-X, Bat Cave: allemaal weg. Een paar jaar geleden dacht ik voor het eerst: ik zou best uit Tilburg kunnen vertrekken zonder een traan te laten.”

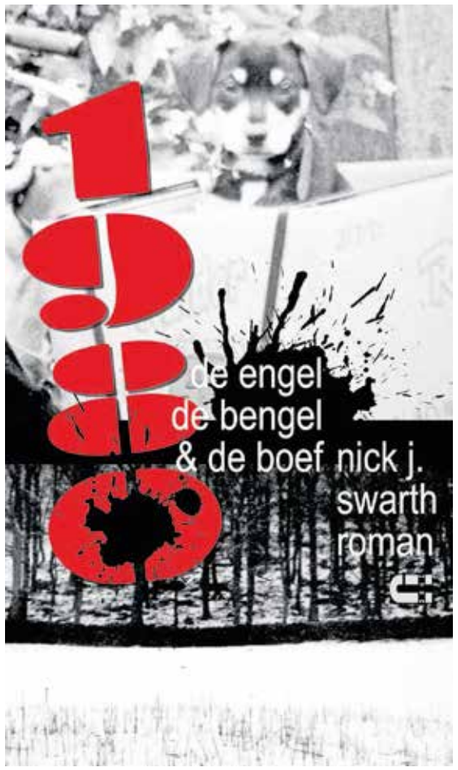

▲ **Cover van *De engel, de bengel & de boef*, door Nick J. Swarth.**

‘Nick J. Swarth is my name of choice’

Hij is de oudste van vijf uit het gezin Geerts. Voor- en achternaam van zijn jonge jaren voert hij niet meer. „Ik heet Nick J. Swarth. Dat is mijn *name of choice*.”

Vader liep als onderwijzer vast in het onderwijs. Daarna ging hij werken op de redactie van *Okki*, een tijdschrift voor kinderen tussen 6 en 8 jaar. Net als bij zijn jongste broer, journalist Paul Geerts, viel de appel dus niet ver van de boom.

Na één jaar Theresia Lyceum (‘met drie vijven weggestuurd’) volgden mavo en havo en daarna Pedagogische Academie. „Ik kwam er al snel achter dat dertig kinderen klaarstomen voor de Cito-toets niet het doel van mijn leven moest worden.”

Met behulp van de WIK-uitkering voor kunstenaars volgde een bestaan als dichter, performer, beeldend kunstenaar en dus ook schrijver. „Van 1100 euro kwam ik prima rond. Mijn AOW krijg ik nu niet op. Alles wat ik overhoud, gaat naar Gaza.”

Zijn woede om de ‘genocide van *Israhel*’ spuit hij op sociale media en tijdens demonstraties. ‘Free Palestine’ staat op zijn button.

> **„Lelijkheid is iets anders dan middelmatigheid. Dat is een gruwel**
> – Nick J.Swarth, uit ‘De engel, de bengel & de boef’

Op die van 1980 stond: ‘Flikkers, laat zien dat we er zijn’. Zijn eigen geaardheid – biseksueel, om precies te zijn – was echter geen probleem. „Mijn ouders hadden er geen moeite mee toen ik uit de kast kwam. Van een katholieke ballast heb ik ook nooit last gehad.”

Oudjaarsavond in X-burg

De engel, de bengel en de boef hebben zich ook kranig door hun tijdsgewricht heen geslagen. 1980 – het jaar waarin ze tegen kernenergie te hoop liepen maar met gif uit een kraakpand werden verdreven – is gedaan.

Op oudjaarsavond staan de drie op de Heinekenflat te kijken naar de pijlen die in het zwerk exploderen. De bewoner van een hoekflat, gestoken in een grijs vest, komt ze wegjagen. Klein Yani, een parmantige travestiet ofwel ‘piemel-dragende dame’, is ook van de partij. Ze vraagt of ze nog even van het toilet gebruik mag maken.

Dat mag van het grijze vest, waarna Nick J. Swarth zijn trilogie afrondt met een dubbele vermaning vanuit het westerse consumentenparadijs:

- ‘Niet ernaast plassen!’

Een dame gaat zitten, denkt Yani verontwaardigd, pff wat denkt hij wel niet?!

- ‘En doortrekken, kind!’

■ Nick J. Swarth presenteert zondag 22 november vanaf 15.00 uur in café De Troubadour het derde deel van zijn 1980-trilogie. *De engel, de bengel & de boef* wordt uitgegeven door IJzer. Prijs: 26,50 euro.

Schrijver Nick J. Swarth (1959)

- Debuteert als dichter in 1997.
- Wint in 1999 met een theatermonoloog de Literaire Prijs van de Provincie Gelderland.
- Schrijft van 1999 tot 2005 literaire recensies voor het *BD* en *ED*.
- Wordt in 2005 aangesteld als de tweede stadsdichter van Tilburg.
- Maakt in 2008 samen met beeldend kunstenaar Jeroen de Leijer de alternatieve kruisweg Horror Vacui in veertien staties.
- Voorziet Tilburg sinds 2008 van ‘plekgedichten’, vormgegeven door typograaf Sander Neijnens.
- Treedt vanaf 2008 als ‘voice and noise’ op met het trio Betonfraktion, dat door de dood van gitarist Frank Crijns in 2024 opheudt te bestaan.
- Maakt inmiddels deel uit van Rotte Zeehond (punk en new wave).
- Maakt als beeldend kunstenaar van gevonden voorwerpen ‘shabby art that falls apart’.
- Laat zich inhuren als Janine Ensslin, ‘de ideale gastvrouw voor alle denkbare gelegenheden’.
- Publiceert in 2020 het eerste deel van de trilogie ‘1980’.